

องค์การบริหารส่วนตำบลเสาหิน : หน้า 163

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแม่สามแลบ : หน้า 165

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ : หน้า 166

สภาตำบลแม่สามแลบ : หน้า 168

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงา : หน้า 169

องค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง : หน้า 171

ภาคผนวก 8

ข้อมูลสัมภาษณ์องค์กรท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองวาฬ : หน้า 174

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตำบลสิงขร : หน้า 176

อำเภอแม่สาย : หน้า 177

เทศบาลแม่สาย : หน้า 179

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะทราย : หน้า 180

ภาคผนวก 8

ข้อมูลสัมภาษณ์องค์กรท้องถิ่น

วัน เดือน ปี	2 กันยายน 2557	เวลา	16.00–17.00 น.
สถานที่	ศูนย์ประสานงานองค์การบริหารส่วนตำบลเสาหิน ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณอินศวรร พิทักษ์	ตำแหน่ง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสาหิน
เรื่อง	การค้าและการขนส่งชายแดนไทย-พม่า บริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านเสาหิน		

สภาพการค้าการขนส่งชายแดน

จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านเสาหิน เป็นจุดผ่อนปรนที่มีระยะทางใกล้ที่สุดจากอำเภอแม่สะเรียงไปยังเมืองเนปิดอร์ในประเทศพม่า เมื่อเทียบกับจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น ปัจจุบันสินค้าออกได้แก่ เครื่องดื่มชูกำลัง เบียร์ และอาหารแห้ง สินค้าส่วนใหญ่ส่งไปเมืองลอยก่อ เมืองเอกของรัฐคะยา สำหรับสินค้าเข้า มักจะเป็นพริกแห้ง งา เป็นหลัก รถที่ขนส่งส่วนใหญ่เป็นรถสิบล้อ ซึ่งจะมาพร้อมๆ กัน ครั้งละ 8–10 คัน โดยสินค้าจะเก็บรักษาไว้ที่คลังสินค้าบริเวณสันเขตชายแดน เพื่อรอส่งมอบให้แก่ผู้รับเหมาจากพม่าเพื่อขนส่งเข้าไปพม่า

สภาพการเมืองบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า

ในช่วงก่อนปี 2548 สภาพการค้าและการขนส่งที่จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านเสาหินมีความคึกคักมากกว่าในปัจจุบัน แต่เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองภายในพม่าในช่วงเวลานั้น ทำให้การค้าและการลงทุนในบริเวณจุดผ่อนปรนบ้านเสาหินซบเซาลง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันรัฐบาลพม่าและกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยประชาชนแห่งชาติคะยา/กะเหรี่ยงดาวแดง (The Karenni Nationalities People Liberation Front : KNPLF) ได้มีการทำความตกลงผลประโยชน์ร่วมกันเป็นที่เรียบร้อย

ปัญหาและอุปสรรคของการค้าการขนส่ง

1. เส้นทางคมนาคมจากจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านเสาหินไปยัง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมระยะทาง 96 กิโลเมตร เป็นเส้นทางคมนาคมที่ลำบากมาก เนื่องจากพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จึงไม่สามารถปรับปรุงเส้นทางคมนาคมได้ตาม พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

2. งบประมาณในการพัฒนาไม่เพียงพอ

นโยบายของรัฐที่มีผลต่อการค้าการขนส่งชายแดน

องค์การบริหารส่วนตำบลเสาหินมีส่วนสำคัญในการผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการค้าและการลงทุนในบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านเสาหิน โดยมีการพัฒนาบริเวณจุดผ่อนปรนให้เป็นตลาดขนาดย่อม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการค้ามากยิ่งขึ้น (การเดินทางจากฝั่งพม่ามายังบริเวณจุดผ่อนปรนค่อนข้างสะดวก) แต่อย่างไรก็ตามในช่วงปี พ.ศ. 2551–2553 การค้าและการขนส่งบริเวณจุด

ผ่อนปรนได้ชะงักลง เนื่องจากจังหวัดส่งเสริมการค้าในบริเวณอื่นๆ อาทิ การส่งเสริมและผลักดันให้จุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวร ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วนเปลี่ยนไปทำการค้าและการขนส่งในบริเวณดังกล่าวแทน

แนวโน้มการค้าการขนส่งชายแดน

เนื่องจากสถานการณ์ด้านประเทศพม่าเริ่มมีความคลี่คลาย กอปรการดำเนินในด้านต่างๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อาทิ การปรับปรุงเส้นทางจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่น ทำให้การคมนาคมสะดวกมากขึ้น รวมถึงการผลักดันให้จุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร อาจส่งผลทำให้มูลค่าการค้าชายแดนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพิ่มมากขึ้น

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ส่วนกลางควรมีนโยบายการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน (ถนน ไฟฟ้า และการสื่อสาร) เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงเป็นการอำนวยความสะดวกการเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการค้าและการลงทุนในบริเวณดังกล่าว

2. ควรมีการพัฒนาจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านเสาทินให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เนื่องจากจุดผ่อนปรนบ้านเสาทินเป็นบริเวณที่อยู่ใกล้ชายแดนไทย-พม่ามากที่สุด โดยมีระยะทางเพียง 96 กิโลเมตร จากอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และพม่าได้พัฒนาเส้นทางการคมนาคมเพื่อรองรับการค้าและการขนส่งในบริเวณดังกล่าวแล้ว

วัน เดือน ปี	3 กันยายน 2557	เวลา	13.20–13.40 น.
สถานที่	จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบ ตำบลแม่สามแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณวสันต์ นำชัยทศพล	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแม่สามแลบ
เรื่อง	การค้าและการขนส่งชายแดนไทย-พม่า ณ จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบ		

สภาพการเมืองบริเวณแนวชายแดน

การตกลงกันระหว่างรัฐบาลพม่าและสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union หรือ KNU) ยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน และมีการปะทะกันบ้างในบางครั้ง แต่สถานการณ์ทางการเมืองภายในพม่าก็ไม่ส่งผลกระทบต่อการค้าและการขนส่งในบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบมากนัก ในทางกลับกันการยึดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติเมื่อเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา ส่งผลให้จุดผ่อนปรนหลายจุดถูกปิดตามคำสั่งของ คสช. ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงในราชอาณาจักร ทำให้การค้าการขนส่งชายแดนไทย-พม่าบริเวณจุดผ่อนปรนต่าง ๆ หยุดชะงักลงชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตามประเด็นดังกล่าวไม่ส่งผลต่อการค้าและการขนส่งในบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบมากนัก

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วัน เดือน ปี	4 กันยายน 2557	เวลา	10.49–12.00 น.
สถานที่	สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ ตำบลแม่สามแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณไตรรัตน์ วนาศิริสุข	ตำแหน่ง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ
เรื่อง	การค้าและการขนส่งชายแดนไทย-พม่า ณ จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบ		

สภาพการค้าการขนส่งชายแดน

จุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านแม่สามแลบ มีสินค้าขาเข้า ได้แก่ โคกระบือมีชีวิต และมีสินค้าส่งออก ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค การค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าระดับชาวบ้าน ได้แก่ ชาวบ้านที่อยู่ริมน้ำสาละวิน คิดเทียบมูลค่าที่ผ่านพิธีการศุลกากรกับการค้าระดับชาวบ้าน ประมาณครึ่งต่อครึ่ง สินค้าส่วนใหญ่จะส่งไปยังหมู่บ้านสะกอท่า ซึ่งเป็นจุดกระจายสินค้าทั้งขนถ่ายลงเรือ และขนส่งขึ้นรถบรรทุก หมู่บ้านสะกอท่าจึงเป็นศูนย์กลางขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำ โดยท่าเรือที่บ้านสะกอท่ามีขนาดเล็กกว่าท่าเรือบ้านแม่สามแลบ ถัดจากบ้านสะกอท่าขึ้นไปทั้งสองฝั่งแม่น้ำจะเป็นฝั่งของพม่าทั้งคู่ ซึ่งส่วนใหญ่เรือไทยมักจะมาสิ้นสุดที่จุดนี้

นอกจากนี้กลุ่มลูกค้าส่วนหนึ่งยังเป็นผู้ที่อาศัยในศูนย์อพยพริมน้ำสาละวิน เช่น ศูนย์อพยพบ้านสะเก็บ สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ยารักษาโรค เครื่องอุปโภคและบริโภค เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง โดยในแต่ละปีมีมูลค่าการค้ากับศูนย์อพยพประมาณ 10 ล้านบาท

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ ได้เก็บภาษีโคกระบือมีชีวิตขาเข้า ตัวละ 20 บาทเพื่อใช้สำหรับการบำรุงพื้นที่ โดยในแต่ละเดือนสามารถเก็บได้ เดือนละ 20,000 บาท และเก็บภาษีร้านค้าในบริเวณจุดผ่อนปรนได้ประมาณเดือนละหมื่นกว่าบาท โดยการค้าขายคึกคักช่วงเดือนพฤศจิกายน–พฤษภาคม เนื่องจากเป็นช่วงน้ำลด ไม่ไหลเชี่ยว ฝนไม่ตก การขนส่งสะดวกจึงสะดวก อีกทั้งยังเป็นช่วงที่มีการท่องเที่ยวสูงจึงทำให้มีการจับจ่ายเป็นอย่างมาก

สภาพการเมืองบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า

ในปัจจุบันสถานการณ์ทางการเมืองภายในพม่าค่อนข้างสงบ มีการเจรจาระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย แม้ว่าจะยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการประชุมเพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาและ/หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ประมาณ 2–3 เดือน ต่อ 1 ครั้ง

ปัญหาและอุปสรรคของการค้าการขนส่ง

1. ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา
2. ควรมีการปรับปรุงถนนจากตัวอำเภอแม่สะเรียงจนถึงบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบ เนื่องจากบางช่วงชำรุด

3. ปัญหาในเรื่องของการสื่อสารระหว่างผู้ค้าและผู้ขาย กล่าวคือ การค้าและการขนส่งในบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบ เป็นการค้ากับชาวพม่าเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ภาษาพม่าและภาษาอังกฤษเป็นในการสื่อสาร ทั้งนี้คนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการค้าขาย (การค้าในระดับชาวบ้าน)

นโยบายของรัฐที่มีผลต่อการค้าการขนส่งชายแดน

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบมีส่วนสำคัญในการผลักดันและส่งเสริมการท่องเที่ยว บริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบ ซึ่งอยู่ติดกับแม่น้ำสาละวินและอุทยานแห่งชาติสาละวิน นอกจากนี้แล้วยังมีการส่งเสริมการค้าการขนส่งในบริเวณจุดผ่อนปรน โดยการจัดให้มีสถานที่พักสินค้าชั่วคราว เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการและชาวบ้านที่มาจับจ่ายใช้สอยในบริเวณดังกล่าว

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ส่วนกลางควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ภายในบริเวณจุดผ่อนปรนฯ และตำบลแม่สามแลบ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วัน เดือน ปี	4 กันยายน 2557	เวลา	10.00–10.30 น.
สถานที่	สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ ตำบลแม่สามแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณคำธร วิษณุกรรม	ตำแหน่ง	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แม่สามแลบ
เรื่อง	การค้าและการขนส่งชายแดนไทย-พม่า ณ จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบ		

สภาพการค้าชายแดน

จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบ เป็นจุดลงสินค้าทั้งหมดที่จะทำการค้าขายเลียบแม่น้ำสาละวิน โดยหากทวนกระแสน้ำขึ้นไป สินค้าจะไปเปลี่ยนถ่ายที่บ้านสะกอท่า ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีท่าเรือ แต่มีขนาดเล็กกว่าท่าเรือบ้านแม่สามแลบ สินค้าที่เปลี่ยนถ่าย หากขนส่งทางน้ำจะสามารถขนได้ไปจนถึงเมืองโกทูเล หรือไปจนถึงหมู่บ้านผาซอ ส่วนสินค้าที่เปลี่ยนถ่ายทางบกมักจะส่งไปที่จังหวัดลพบุรี รั้วคะยา

สินค้าขายออกส่วนใหญ่ ได้แก่ น้ำมันพืช ข้าวสาร อาหารแห้ง ส่วนขาเข้าเป็นโคกระบือมีชีวิต สินค้าที่มีการค้าขายกันเป็นการติดต่อกันโดยตรงระหว่างพ่อค้าไทยที่ไปตั้งสำนักงานในฝั่งพม่ากับพ่อค้าที่อยู่ฝั่งไทย

การค้าขายบริเวณจุดผ่อนปรนบ้านแม่สามแลบจะคึกคักช่วงเดือนธันวาคม ถึงเดือนเมษายนของทุกปี ซึ่งจะมีเงินสะพัดเฉลี่ยมากกว่า 5 ล้านบาทต่อวัน นอกเหนือช่วงเวลาดังกล่าวจะมีเงินสะพัดเฉลี่ย 1 ล้านบาทต่อวัน นอกจากนี้ยังมีการค้าขายรายย่อยเลียบแม่น้ำสาละวินทั้งฝั่งไทยและฝั่งพม่า ซึ่งมีมูลค่าพอๆ กับสินค้าที่ทำพิธีการผ่านศุลกากร

สภาพการขนส่งชายแดน

การขนส่งจากแม่น้ำสาละวินขึ้นไปยังฝั่งพม่านั้นมีความยากลำบากเป็นอย่างมาก เนื่องจากยังไม่มีความสะดวกในเรื่องข้อตกลงการยุติการสู้รบของชนกลุ่มน้อยจึงทำให้รัฐบาลพม่าไม่สามารถพัฒนาเส้นทางขนส่งจากแม่น้ำสาละวินได้ การค้าส่วนใหญ่จึงเป็นการค้ากับหมู่บ้านที่อยู่ริบแม่น้ำสาละวิน หรือหมู่บ้านที่อยู่ห่างออกไปจากแม่น้ำสาละวินไม่มาก

สำหรับเส้นทางฝั่งไทย จากตัวอำเภอแม่สะเรียงถึงจุดผ่อนปรนช่องทางบ้านแม่สามแลบเป็นถนนลาดยางสองช่องทาง บางช่วงมีความชำรุด แต่สามารถเดินรถได้ บริเวณก่อนถึงจุดผ่อนปรนถนนค่อนข้างเล็กไม่สามารถขยายเส้นทางได้เนื่องจากมีบ้านเรือนติดถนน จึงเป็นอุปสรรคต่อรถที่มีขนาดใหญ่ในการเข้ามาขนส่งสินค้า

วัน เดือน ปี	7 กันยายน 2557	เวลา	11.00–12.30 น.
สถานที่	จุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่น หมู่ 4 ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณสิทธิชัย บุญระชัยสวรรค์	ตำแหน่ง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงา
เรื่อง	การค้าและการขนส่งชายแดนไทย-พม่า ณ จุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่น		

สภาพการค้าการขนส่งชายแดน

การนำเข้า-ส่งออกผ่านจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นอยู่ในความรับผิดชอบด้านศุลกากรแม่สะเรียง สินค้าขาออกส่วนใหญ่เป็นเครื่องดื่ม โดยเฉพาะ เบียร์และเครื่องดื่มชูกำลัง ส่วนสินค้าขาเข้า ได้แก่ พริก งามแห้ง โคมระบือมีชีวิต การขนส่งจากตัวอำเภอขุนยวมไปยังจุดผ่อนปรนช่วงแรกเป็นทางลาดยางสองช่องทางจราจร สามารถใช้การได้ดีจนถึงบ้านประตูเมือง จากบ้านประตูเมืองไปถนนเป็นถนนลาดยางบางช่วงชำรุด จนถึงแยกบ้านห้วยต้นนุ่นซึ่งมีทางคอนกรีตประมาณ 800 เมตร และหลังจากนั้นจนถึงสันเขตเป็นถนนลูกรังทั้งหมด มีทั้งทางราบและทางขึ้นเขา ในช่วงฤดูฝนเดินทางลำบากมาก รถขนาดใหญ่ไม่สามารถเดินทางได้ จึงต้องมีการขนถ่ายสินค้าไว้คลังสินค้าบริเวณแยกบ้านห้วยต้นนุ่น เพื่อถ่ายให้กับรถเล็กขนส่งต่อไปยังสันเขตแดนสำหรับในฤดูหนาวและฤดูแล้งรถขนาดใหญ่สามารถขึ้นไปส่งสินค้าได้ถึงสันเขตแดน เส้นทางคมนาคมขนส่งทางฝั่งพม่าเป็นเส้นทางที่มีความสะดวกมากที่สุด เนื่องจากรัฐบาลพม่าพยายามผลักดันอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีการก่อสร้างถนนลาดยางมาถึงบริเวณสันเขตแดน

สภาพการเมืองบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า

สถานการณ์ทางการเมืองบริเวณชายแดนจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นค่อนข้างสงบ เนื่องจากรัฐบาลพม่าได้เจรจากับพรรคก้าวหน้าแห่งชาติเคยา (Karenni National Progressive Party: KNPP) ได้ข้อยุติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยรัฐบาลพม่ามีบทบาทในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ตลอดจนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่อาศัยในรัฐเคยา และพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการค้าและประชาชนที่จะเดินทางมายังจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่น ปัจจุบันบริเวณจุดผ่อนปรนมีทหารพม่าดูแลอยู่นอกจากนี้การยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติส่งผลในทางบวกต่อความเชื่อมั่นทางการค้าและการลงทุนในบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่น เนื่องจากหลายฝ่ายมีความเชื่อมั่นว่า คณะรัฐมนตรีจะผลักดันให้จุดผ่อนปรนนี้เป็นจุดผ่านแดนถาวรในระยะเวลาอันใกล้ นอกจากนี้ในส่วนของความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศนั้น มีการประชุมในระดับท้องถิ่นไทย-พม่า (Township Border Committee: TBC) เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนประสานความร่วมมือในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน

แนวโน้มการค้าการขนส่งชายแดน

คาดว่าในปี 2558 รัฐบาลพม่าจะตัดถนนลาดยางมาถึงบริเวณสันเขตกั้นแดน ซึ่งหากมีการยกระดับจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวร จะทำให้มูลค่าการค้าการขนส่งเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ และส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ดีของสองประเทศทางด้านการค้าและการท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคของการค้าการขนส่ง

ใน พ.ศ. 2555 จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงเส้นทางเข้าไปยังจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่น แต่ไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากจุดผ่อนปรนตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ไม่อนุญาตให้ก่อสร้างถนนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ทำหนังสือถึงอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชในขณะนั้น เพื่อขออนุญาตก่อสร้างและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมไปยังจุดผ่อนปรน แต่ไม่ได้รับอนุญาต จึงทำได้แค่การนำเงินงบประมาณไปก่อสร้างถนนดินลูกรังเท่านั้น

นโยบายของรัฐที่มีผลต่อการค้าการขนส่งชายแดน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้เสนอเรื่องการยกระดับจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นไปยังกระทรวงมหาดไทย ซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (สมช.) ซึ่งอุปสรรคสำคัญ คือ เนื่องจากพื้นที่จุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นอยู่ในเขตเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยเฉลี่ยแล้วจึงทำให้ไม่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาถนนได้ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงาได้พยายามผลักดันให้เกิดตลาดนัดภายในบริเวณจุดผ่อนปรน แต่ติดปัญหาเนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีพื้นที่จำกัด และไม่สามารถพัฒนาเพื่อก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างได้นอกจากการแล้ว จุดผ่านแดนถาวรและยังมีส่วนสำคัญในการผลักดันการท่องเที่ยวบริเวณจุดผ่อนปรนและจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก หากมีการยกระดับจุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวร จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จะเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดและประเทศชาติต่อไป

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ควรเร่งดำเนินการเพื่อผลักดันให้จุดผ่อนปรนช่องทางห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อประโยชน์ทางการค้า การขนส่ง และการท่องเที่ยว รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ AEC ในปี พ.ศ. 2558

วัน เดือน ปี	10 กันยายน 2557	เวลา	09.00–10.30 น.
สถานที่	สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง บ้านหลักแตง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณอนุสรณ์ คำอ้าย	ตำแหน่ง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง
เรื่อง	การค้าและการขนส่งชายแดนไทย-พม่า ณ จุดผ่อนปรนช่องทางหลักแตง		

สภาพการค้าการขนส่งชายแดน

จุดผ่อนปรนช่องทางหลักแตงเป็นจุดการค้าที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ใน พ.ศ. 2510 การค้าได้รับการพัฒนาให้เป็นรูปธรรม หลังจากนั้นก็มีการค้าขายเรื่อยมา สินค้านำเข้าส่วนใหญ่ คือ โค กระบือ อัญมณี และสินค้าส่งออกเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ขอบใต้เปรียบของจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแตง คือ เป็นจุดผ่านแดนที่อยู่ใกล้เมืองตองยี เมืองเอกของรัฐบาลมากที่สุดในพม่า และมีระยะทางที่ใกล้กว่าในการเชื่อมต่อไปยังชายแดนจีนที่เมืองรุ่ยลี่ และอาจเชื่อมต่อไปยังประเทศบังกลาเทศและอินเดีย อีกทั้งบ้านหลักแตงยังเป็นเชื้อชาติไทใหญ่ ซึ่งเป็นเชื้อชาติเดียวกันกับฝั่งรัฐบาล ดังนั้นจึงเปรียบเสมือนเป็นเมืองพี่เมืองน้องกัน บ้านหลักแตงห่างจากเมืองท่า ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เพียง 20 กิโลเมตร โดยเมืองท่าจะเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจการค้าบริเวณชายแดน ตามสัญญาของรัฐบาลกลางพม่าที่ให้ไว้กับชาวไทยใหญ่รัฐบาล 12 ข้อเพื่อการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ ส่วนหนึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ปัจจุบันได้มีการสร้างส่วนราชการต่างๆ เช่น ศาลากลาง ตรวจคนเข้าเมือง โรงเรียน สถานีตำรวจ เป็นต้น ซึ่งเกือบแล้วเสร็จทั้งหมดทั้งแล้วเหลือเพียงสนามบินที่กำลังยังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง โดยในปัจจุบันไม่มีการค้าการขนส่งภายในบริเวณจุดผ่อนปรน ขอบใต้เปรียบของจุดผ่อนปรน คือ เส้นทางมีความคดเคี้ยว เนื่องจากการคมนาคมไปยังจุดผ่อนปรนใช้เส้นทางเลียบตามแนวภูเขา

สภาพการเมืองบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า

เมื่อต้นปี 2545 ได้เกิดการสู้รบตามแนวชายแดนไทย-พม่าระหว่างรัฐบาลพม่าและชนกลุ่มน้อย เป็นผลทำให้จุดผ่อนปรนช่องทางหลักแตงถูกระงับการเข้า-ออก ต่อมาพม่าได้ประกาศปิดจุดผ่านแดนระหว่างไทย-พม่าทุกจุดทั่วประเทศ โดยกล่าวหาว่าไทยให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยในการต่อต้านรัฐบาลพม่า ในปัจจุบันแม้ว่าจุดผ่านแดนส่วนใหญ่จะได้ประกาศปิดแล้ว แต่จุดผ่อนปรนช่องทางหลักแตงยังคงปิดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธาแห่งชาติ (สมช.) ให้ความเห็นว่า ฝั่งพม่ายังไม่มีความพร้อม เนื่องจากยังคงมีปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองในพม่าที่ยังไม่สงบ ปัญหายาเสพติด ปัญหาผู้หนีภัยจากการสู้รบ อีกทั้งเส้นทางการคมนาคมที่ถูกทิ้งร้างมาเป็นเวลานานทำให้ในฤดูฝนการสัญจรไปมาค่อนข้างลำบาก

ในปัจจุบันพม่าได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเป็นประธานกลุ่มอาเซียน โดยมีการเจรจากับกองทัพรัฐฉาน (Shan State Army) และบรรลुข้อตกลง 12 ข้อร่วมกัน โดยในข้อตกลงมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือกันในการปราบปรามยาเสพติด และการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน และการพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในรัฐฉาน นอกจากนี้รัฐฉานพม่าได้มีนโยบายในปรับปรุงการคมนาคมและการก่อสร้างสถานที่ราชการ เช่น โรงพยาบาล สำนักงานศุลกากร สนามบิน ฯลฯ ที่เมืองทา ซึ่งอยู่ห่างจากจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่เพียง 20 กิโลเมตรเท่านั้น เพื่รองรับการเปิดจุดผ่านแดนในอนาคต นอกจากนี้ตลอดเวลาที่ผ่านมากลุ่มผู้ประกอบการค้าอำเภอเวียงแหง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปได้ยื่นหนังสือต่อจังหวัดและรัฐบาล ขอให้มีการพิจารณาและ/หรือผลักดันให้เปิดให้มีการค้าขายบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่เพียง

ปัญหาและอุปสรรคของการค้าการขนส่ง

ปัญหาความมั่นคงของประเทศเป็นปัญหาหลักของจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่เพียง สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ยังคงมีความเห็นว่าในบริเวณดังกล่าวยังมีปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งจะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ตามจากข้อมูลเบื้องต้นของพม่าพบว่าสถานการณ์ทางการเมืองภายในรัฐฉานเริ่มสงบลง โดยในปัจจุบันทุกภาคส่วนของจังหวัดเชียงใหม่ได้พยายามผลักดันให้เปิดจุดผ่านแดนในจังหวัดเชียงใหม่ จากการประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ (กรอ.) ได้มีเห็นตรงกันว่าจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่เพียงเป็นจุดผ่านแดนที่มีศักยภาพสูงจึงควรพัฒนาเพื่อยกระดับให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร ทั้งนี้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานในระดับสูงที่จะต้องพิจารณาต่อไป

นโยบายของรัฐที่มีผลต่อการค้าการขนส่งชายแดน

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ยังคงมีความเห็นว่าชายแดนไทย-พม่าบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่เพียงยังมีปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งจะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพม่ามีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเป็นประธานกลุ่มอาเซียนใน พ.ศ. 2558 ทั้งนี้พม่ามีการเจรจากับชนกลุ่มน้อยมากขึ้น โดยมีการประชุมในระดับผู้นำของพม่ากับไทใหญ่ ในการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่เมืองทา จังหวัดเชียงตุง มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่ใช้เดินทางจากเมืองตองยี จังหวัดเชียงตุงมาถึงเมืองทา ซึ่งอยู่ห่างจากจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่เพียงไม่ถึง 1 กิโลเมตร สิ่งเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าพม่าเริ่มมีการเตรียมความพร้อมต่อการเปิดการค้าในบริเวณจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่เพียงอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ได้มีความพยายามที่จะผลักดันให้มีการเปิดจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่เพียงอีกครั้ง แต่ยังไม่เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากเหตุผลทางด้านความมั่นคงของประเทศ

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงเส้นทางคมนาคม โดยในปัจจุบันการเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ถึงบ้านหลักแต่ง มีระยะทางประมาณ 156 กิโลเมตร เส้นทางบางช่วงตัดผ่านภูเขา แต่สูงชันไม่มากนัก ระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร ซึ่งหากมีการพัฒนาเส้นทางถนนเลียบบแม่น้ำแม่แตง ซึ่งเป็นที่ราบและเป็นเส้นทางเดินทัพในสมัยโบราณ มีระยะทางประมาณ 126 กิโลเมตร ซึ่งจะช่วยย่นระยะทางได้กว่า 30 กิโลเมตร ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการค้าชายแดนแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ทั้งในเชิงนิเวศน์ เชิงธรรมชาติ และเชิงประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

2. ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันจะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-พม่า โดยเฉพาะเมืองเชียงตุงซึ่งมีเป้าหมายที่จะสถาปนาเป็นเมืองพี่เมืองน้อง จะนำมาซึ่งการส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจและความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวต่อไป

วัน เดือน ปี	26 กันยายน 2557	เวลา	13.30–15.00 น.
สถานที่	สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองวาฬ หมู่ 9 ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณเสนาะ โตทอง	ตำแหน่ง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองวาฬ
เรื่อง	การค้าและการขนส่งชายแดนไทย-พม่า ณ จุดผ่อนปรนด่านสิงขร		

สภาพทั่วไปบริเวณชายแดน

จุดผ่อนปรนด่านสิงขรได้รับการประกาศให้เป็นจุดผ่อนปรนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2541 การนำเข้า-ส่งออกและการค้าขายให้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและระเบียบพิธีการศุลกากร โดยอยู่ในความดูแลของด่านศุลกากรประจวบคีรีขันธ์ สินค้านำเข้าส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตร และสินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค และอุปกรณ์ก่อสร้าง เนื่องจากมีการขยายตัวของหมู่บ้านมุดอง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ตรงข้ามชายแดน จากราว 500 หลังคาเรือน เป็น 5,000 หลังคาเรือน ในระยะเวลาไม่กี่ปี นอกจากการนำเข้า-ส่งออกซึ่งผ่านพิธีการศุลกากรแล้ว ยังมีการค้าระดับชาวบ้าน โดยชาวพม่าจะเข้ามาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวันจากร้านค้าในบริเวณด่านพรมแดน บริเวณแนวชายแดนเป็นชุมชนบ้านไร่เครา ซึ่งร้อยละ 50 ของประชากรอยู่อาศัยเป็นชาวไทยพลัดถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากการแบ่งเขตแดนไทย-พม่าในอดีต ในปัจจุบันมีประชากรพม่าอพยพเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น

สภาพการเมืองบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า

เนื่องจากชายแดนไทย-พม่าบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในเขตปกครองของรัฐบาลพม่า จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้พม่าได้ประกาศให้บ้านมุดองเป็นจุดผ่านแดนถาวร มีการก่อสร้างและจัดตั้งหน่วยงานราชการที่บ้านมุดองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งรัฐบาลไทยก็มีนโยบายในการผลักดันให้จุดผ่อนปรนสิงขรยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรเช่นเดียวกัน

นโยบายของรัฐที่มีผลต่อการค้าการขนส่งชายแดน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีนโยบายในการผลักดันให้ยกระดับจุดผ่อนปรนด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร นอกจากนี้ยังมีการประสานความร่วมมือร่วมกันกับพม่า ในการสถาปนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเมืองมะริดเป็นเมืองพี่เมืองน้อง

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ที่ดินในบริเวณจุดผ่อนปรนด่านสิงขรส่วนใหญ่เป็นที่ ส.ป.ก. (ส.ป.ก. คือ ที่ดินซึ่งจัดสรรให้เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกร ได้เช่าซื้อ เช่าหรือเช่าทำประโยชน์โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่าย

ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ซึ่งที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม) ซึ่งสามารถทำประโยชน์ทางเกษตรกรรมแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น จึงควรมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ที่ดินให้เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบการค้าและการลงทุนโดยประชาชนในพื้นที่

2. ควรมีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภาษาพม่าเพิ่มเติมในหลักสูตรการศึกษาเพื่อรองรับการขยายตัวทางการค้าการขนส่งบริเวณจุดผ่อนปรน อีกทั้งยังเป็นการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558 ด้วย

3. ควรมีการวางผังเมืองใหม่ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงการบริหารจัดการด้านการค้าการขนส่งในอนาคต

4. เนื่องจากประชากรในชุมชนบ้านไร่ไครส่วนใหญ่เป็นคนไทยพลัดถิ่น ควรมีการตรวจสอบเพื่อออกบัตรประชาชนหรือเอกสารแสดงสิทธิให้กับบุคคลกลุ่มนี้

วัน เดือน ปี	26 กันยายน 2557	เวลา	15.30–16.00 น.
สถานที่	ร้านอาหารครัวผู้ใหญ่จอน ทางหลวงชนบท ปข. 1039 ประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณบุญทรัพย์ มณฑา	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตำบลสิงขร
เรื่อง	การค้าและการขนส่งชายแดนไทย-พม่า ณ จุดผ่อนปรนด่านสิงขร		

สภาพการค้าการขนส่งชายแดน

จุดผ่อนปรนด่านสิงขรอยู่ตรงข้ามกับบ้านมุดอง เมืองมะริด เขตตะนาวศรี การค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าในระดับชาวบ้าน โดยในวันเสาร์-อาทิตย์ บริเวณจุดผ่อนปรนด่านสิงขรมีตลาดนัด ชาวพม่าจะข้ามฝั่งไทยมาเพื่อนำสินค้ามาขาย อาทิ พืชผักสวนครัว กล้วยไม้ป่า พริกแห้ง สินค้าที่ชาวพม่ายกมือซื้อกลับไป คือ สินค้าในร้านทุกอย่าง 20 บาท สินค้าอุปโภคบริโภค ปูนซีเมนต์ อิฐ รถที่ใช้ในการขนส่งสินค้าส่วนใหญ่เป็นจักรยานยนต์ลากพ่วง สินค้านำเข้าที่สำคัญ คือ โคกระบือมีชีวิต หวาย ไม้ไผ่ เศษไม้ อาหารทะเล สินค้าส่งออกที่สำคัญ คือ เครื่องดื่มชูกำลัง อุปกรณ์ก่อสร้าง รถแทรกเตอร์ น้ำมันเชื้อเพลิง ปุ๋ย เพื่อใช้ในสวนปาล์มและยางพาราที่อยู่ฝั่งพม่า โดยการค้าจะจบเขาในช่วงฤดูฝน เนื่องจากฝนตกทำให้การเดินทางในช่วงเวลาดังกล่าวยากลำบากมากยิ่งขึ้น

นโยบายของรัฐที่มีผลต่อการค้าการขนส่งชายแดน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีนโยบายในการผลักดันให้จุดผ่อนปรนด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจึงทำให้เกิดความคิดแตกแยกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เห็นด้วยและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย โดยชาวบ้านกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยมีข้อคิดเห็นว่า การยกระดับจุดผ่อนปรนด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวรจะทำให้ประชาชนพม่าเข้า-ออกด่านสิงขรอย่างเสรีมากขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ อาทิ การลักเล็กขโมยน้อย การแย่งงานแรงงานไทย (แรงงานพม่ามีค่าจ้างที่ถูกกว่าแรงงานไทย) สุขอนามัย นอกจากนี้ยังมีความกังวลเกี่ยวกับรูปแบบการค้าที่อาจจะเปลี่ยนไปในอนาคต กล่าวคือเมื่อนายทุนเข้ามาลงทุนมากขึ้น ผลประโยชน์ทางการค้าก็จะตกอยู่กับกลุ่มนายทุนมากกว่าชาวบ้านในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีทุนน้อยจึงไม่สามารถแข่งขันกับนายทุนได้ อีกทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา จึงเกรงว่าอาจถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มนายทุน

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรประชาสัมพันธ์เรื่องจุดผ่านแดนถาวรให้ประชาชนทั่วไปทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐต่อไป
2. ควรมีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภาษาพม่าเพิ่มเติมในหลักสูตรการศึกษา เพื่อรองรับการขยายตัวทางการค้าการขนส่งบริเวณจุดผ่อนปรนในอนาคต

วัน เดือน ปี	5 สิงหาคม 2558	เวลา	09.00–10.30 น.
สถานที่	ที่ว่าการอำเภอแม่สาย ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณวิวัฒน์ แจ่มสว่าง	ตำแหน่ง	ปลัดอำเภอ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานปกครอง
เรื่อง	จุดผ่านแดนในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย		

สภาพปัจจุบันของจุดผ่านแดน

อำเภอแม่สายมีจุดผ่านแดนถาวร 2 จุด ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวรสะพานข้ามแม่น้ำสาย และจุดผ่านแดนถาวรสะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 โดยสะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 1 บริหารจัดการและจัดเก็บรายได้โดยรัฐบาลรัฐฉาน ส่วนสะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 บริหารจัดการโดยรัฐบาลพม่า ซึ่งได้ตกลงกันว่าสะพานแห่งที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำเข้า–ส่งออกสินค้า ส่วนสะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 1 ใช้สำหรับการเข้า–ออกของบุคคลและการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทั้งนี้ เป็นผลจากสะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 1 มีความคับแคบ ไม่สามารถรองรับปริมาณจราจรและการสัญจรไปมาของบุคคลจำนวนมากได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลมีการเข้า–ออกเป็นจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดกันเป็นระยะทางยาวหลายกิโลเมตร ในการประชุมคณะกรรมการชายแดน ฝ่ายไทยเสนอให้แบ่งการสัญจรของบุคคลไปใช้ที่สะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 ซึ่งมีพื้นที่กว้างกว่า แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ นักท่องเที่ยวที่มาแม่สายส่วนใหญ่มาเพื่อมาซื้อสินค้าราคาถูก โดยเฉพาะสินค้าลอกเลียนแบบ รวมถึงสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งเป็นสินค้านำเข้าและผ่านแดนจากประเทศไทยไปยังพม่า ทั้งนี้เนื่องจากพม่ามีการเก็บภาษีสรรพสามิตที่ต่ำกว่าไทยจึงทำให้สินค้าเหล่านี้มีราคาถูกกว่า

สำหรับจุดผ่อนปรนการค้ามีทั้งหมด 4 จุดตามประกาศจังหวัดเชียงราย ได้แก่ จุดผ่อนปรนท่าบ้านสายลมจอย จุดผ่อนปรนท่าบ้านเกาะทราย จุดผ่อนปรนท่าบ้านปางห้า และจุดผ่อนปรนท่าดินดำ ซึ่งจุดผ่อนปรนในจังหวัดเชียงรายอยู่ในความดูแลของทหาร สำหรับฝ่ายปกครองของอำเภอแม่สายไม่ได้จัดกำลังอาสาสมัครชายแดน (อส.) เข้าไปดูแล เนื่องจากมีกำลังไม่เพียงพอในปัจจุบันจุดผ่อนปรนท่าบ้านเกาะทราย ทหารได้ยกเลิกการเข้า–ออก เนื่องจากจุดผ่อนปรนดังกล่าวอยู่ใกล้กับจุดผ่านแดนถาวรสะพานข้ามแม่น้ำสาย การเข้า–ออกของบุคคลจึงให้ไปใช้ที่สะพานข้ามแม่น้ำสายแทน แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีประกาศปิดอย่างเป็นทางการ

ความสัมพันธ์ไทย-พม่าตามแนวชายแดน

รัฐฉานมีชนกลุ่มน้อยที่ปัญหาขัดแย้งกับพม่าอยู่ 3 ชชาติพันธุ์ ได้แก่ ว่า ไทใหญ่ และโกกั้ง ในอดีตชายแดนแม่สายมีปัญหการปิดจุดผ่านแดนอยู่บ่อยครั้ง เพราะมีการสู้รบกันระหว่างพม่ากับชนกลุ่มน้อยกลุ่มว้าและไทใหญ่ แต่ในปัจจุบันการสู้รบกับกลุ่มว้ายุติลงแล้ว ส่วนไทใหญ่เหลือเพียงกลุ่มเดียว เหลือเพียงกลุ่มเจ้ายอดศึก ซึ่งมีฐานที่ตั้งอยู่ที่ชายแดนแม่ฮ่องสอน ส่วนกลุ่มโกกั้งอยู่ตามแนวชายแดนจีนซึ่งไม่มีผลกระทบกับไทย ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาไม่มีปัญหาเรื่องการเข้า–

ออก จนถึงปี 2558 ได้มีปัญหาความขัดแย้งระดับท้องถิ่นทำให้มีผลกระทบต่อการเข้าออก 2 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนต้นเดือนเมษายน มีปัญหาเรื่องความเข้มงวดการตรวจสอบเอกสารเสพติดของชาวพม่าที่เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งหนึ่งในคนที่ถูกตรวจเป็นบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นของพม่า จึงสร้างความไม่พอใจจนนำไปสู่การประกาศโต้ตอบโดยใช้มาตรการเดียวกันกับคนไทยที่จะข้ามไปฝั่งพม่า เป็นเหตุให้เกิดความหวาดกลัวแก่นักท่องเที่ยวที่จะข้ามไปยังฝั่งพม่าส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว จนในที่สุดฝ่ายไทยได้ปรับความเข้าใจกับฝั่งพม่าว่าไทยจะยกเลิกมาตรการดังกล่าว และตรวจเฉพาะชาวพม่าที่ต้องสงสัยเท่านั้น ปัญหาความขัดแย้งจึงได้ยุติลง แต่ผลที่เกิดขึ้นก็ยังกระทบกับการท่องเที่ยวของแม่สายไปอีกระยะหนึ่ง สำหรับครั้งที่ 2 ช่วงต้นเดือนกรกฎาคม 2558 ปัญหาเกิดจากเมื่อเข้าสู่ฤดูฝน ปริมาณน้ำในแม่น้ำสายสูงขึ้นจนท่วมในฝั่งพม่าเป็นประจำทุกปี เนื่องจากเป็นพื้นที่ต่ำกว่าประเทศไทย โดยฝ่ายพม่าเห็นว่าเกิดจากฝายน้ำล้นที่เกษตรกรในอำเภอแม่สายสร้างไว้เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร ว่าเป็นต้นเหตุขัดขวางการไหลของน้ำ จึงขอให้ฝ่ายไทยรื้อฝายเหล่านั้นออกเพื่อให้ น้ำไหลได้เร็วขึ้น แต่ฝ่ายไทยเห็นว่าไม่ใช่สาเหตุหลักที่ทำให้ น้ำท่วมพม่า เนื่องจากฝายดังกล่าวก่อสร้างมาเป็นระยะเวลา 70-80 ปีแล้ว ดังนั้นจึงไม่เห็นด้วยในการรื้อฝาย ฝ่ายพม่าไม่พอใจจึงทำการรื้อฝาย ฝ่ายเกษตรกรไทยได้ตอบโต้โดยการยกพวกปิดด่านสะพานข้ามแม่น้ำสายไม่ให้เข้า-ออก จนในที่สุดฝ่ายพม่ายอมยุติการรื้อฝาย

แนวโน้มการค้าชายแดน

1. ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เมืองท่าชายฝั่งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากการท่องเที่ยวจากชาวไทยที่ข้ามไปซื้อของ และรัฐบาลพม่ามีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทำให้มีนักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนในท่าชายฝั่งมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนประเทศไทยและประเทศจีนที่เข้าไปลงทุนในคาสิโน โรงแรม และอสังหาริมทรัพย์ ส่งผลให้ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาที่ดินในท่าชายฝั่งสูงขึ้นราว 10-20 เท่า ซึ่งมีผลกระทบต่อฝั่งไทยไม่มากนัก

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรูปแบบการค้า คือ การมีซูเปอร์สโตร์ ทำให้พ่อค้าทางฝั่งพม่าเข้ามาซื้อสินค้าได้โดยตรง โดยไม่จำเป็นต้องผ่านพ่อค้าขายส่งในอำเภอแม่สาย

3. การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่ชายแดนลาว-พม่าที่เมืองเชียงก และเมืองเชียงลาบจะเป็นเส้นทางค้าใหม่ในการเชื่อมต่อประเทศไทยกับประเทศจีนตอนใต้ หากทั้งลาวและพม่า ยินยอมให้รถจากไทยและจีนวิ่งถึงกันได้ จะทำให้การค้าของแม่สายมีการขยายตัวขึ้น

วัน เดือน ปี	5 สิงหาคม 2558	เวลา	13.00–14.00 น.
สถานที่	ที่ทำการเทศบาลแม่สาย ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณไศยยนต์ ศรีสมุทร	ตำแหน่ง	นายกเทศมนตรีเทศบาลแม่สาย
เรื่อง	จุดผ่านแดนในตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย		

สภาพทั่วไปของจุดผ่านแดน

วัตถุประสงค์ของการจุดผ่อนปรนในอำเภอแม่สาย ไม่ได้เพื่อการนำเข้า–ส่งออกสินค้า แต่เพื่อให้ประชาชนตามแนวชายแดนข้ามไปมาหาสู่กันด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน สินค้าทั้งหมดจะนำเข้า–ส่งออกที่สะพานข้ามแม่น้ำสายเป็นหลัก ในตำบลแม่สายจะมีจุดผ่อนปรนอยู่ 1 จุด ได้แก่ จุดผ่อนปรนท่าบ้านเกาะทราย ไม่ได้เปิดให้เข้า–ออกมาเป็นระยะเวลานานแล้ว เนื่องจากอยู่ห่างจากสะพานข้ามแม่น้ำสายเพียง 300 เมตร ประชาชนจึงไปเข้า–ออกที่สะพานแทน

สภาพการค้าชายแดน

ตามข้อตกลงไทยกับพม่า สินค้านำเข้า–ส่งออกต้องขนส่งผ่านที่จุดผ่านแดนถาวรสะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 ซึ่งจัดเก็บภาษีโดยรัฐบาลพม่าและนำส่งเนปิตอร์ แต่ยังคงมีสินค้าบางส่วนที่ผ่านที่สะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 1 จัดเก็บภาษีโดยรัฐบาลท้องถิ่นซึ่งมีที่ตั้งอยู่ที่เมืองเชียงตุง โดยดูแลในเขตสามเหลี่ยมทองคำจนถึงเมืองท่าขี้เหล็ก

แนวโน้มการค้าการขนส่งชายแดน

เดิมพ่อค้าในท่าขี้เหล็กจะสั่งซื้อสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลางในอำเภอแม่สาย แต่ในปัจจุบันรูปแบบการค้าเปลี่ยนไป โดยคนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นผลมาจากซูเปอร์สโตร์ที่มาตั้งในอำเภอแม่สายที่ทำให้พ่อค้าพม่าสามารถมาซื้อของได้ด้วยตนเอง แต่ในความเป็นจริงแล้วการค้าเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากมีเทคโนโลยีในการสื่อสารดีขึ้น ผู้ประกอบการในฝั่งพม่าสามารถติดต่อซื้อขายได้โดยตรงกับแหล่งผลิตที่อยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ดังนั้นแม้ซูเปอร์สโตร์จะไม่ได้ตั้งที่แม่สาย รูปแบบการค้าส่วนใหญ่ก็จะมีแนวโน้มที่ไม่ผ่านกลุ่มพ่อค้าคนกลางที่แม่สายอยู่ดี คงเหลือแต่สินค้าบางประเภทที่ผูกขาดโดยกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่ในอำเภอแม่สาย ได้แก่ เครื่องดื่มชูกำลัง

วัน เดือน ปี	6 สิงหาคม 2558	เวลา	09.00–12.00 น.
สถานที่	ที่ว่าการองค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย		
ผู้ให้ข้อมูล	คุณทองสุข ใจภักดิ์ คุณภัทรกร สุวรรณปราการ	ตำแหน่ง	นายก อบต.เกาะช้าง เลขานายก อบต.เกาะช้าง
เรื่อง	จุดผ่อนปรนในตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย		

สภาพทั่วไปจุดผ่านแดน

ตำบลเกาะช้างมีจุดผ่อนปรน 2 จุด ได้แก่ จุดผ่อนปรนท่าบ้านปางห้า ตั้งอยู่ที่บ้านปางห้า ตรงข้ามกับบ้านปากกุก ตำบลเมืองพง เมืองท่าขี้เหล็ก โดยมีแม่น้ำสายเป็นเส้นกั้นเขตแดน และจุดผ่อนปรนท่าดินดำ ตั้งอยู่ที่ บ้านป่าแดง อยู่ตรงข้ามกับบ้านท่าดินดำ เมืองท่าขี้เหล็ก โดยมีแม่น้ำรวกเป็นเส้นกั้นเขตแดน ซึ่งมาบรรจบกับแม่น้ำสายก่อนถึงจุดผ่อนปรนท่าดินดำ ซึ่งจุดผ่อนปรนทั้ง 2 อยู่ในความดูแลของทหาร

การเข้า-ออกของบุคคลได้รับการอนุโลมจากฝ่ายปกครองและฝ่ายความมั่นคง หากเข้ามาเพื่อทำงานในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว นายจ้างสามารถใช้บัตรประชาชนเป็นหลักฐานขออนุญาตให้ชาวพม่าเข้ามาทำงานได้ โดยแจ้งชื่อและจำนวนที่ชัดเจน สำหรับวัตถุประสงค์อื่น เช่น มาหาหมอ เยี่ยมญาติ หรือ ซื้อของ ให้แจ้งชื่อกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองซึ่งประจำอยู่ ณ จุดผ่อนปรน สามารถเข้ามาได้ไม่เกิน 5 กิโลเมตรจากสะพานข้ามแม่น้ำสาย

สภาพการค้าการขนส่งชายแดน

จุดผ่อนปรนทั้ง 2 แห่ง ไม่มีการนำเข้า-ส่งออกสินค้า มีเฉพาะการค้าระดับชาวบ้าน โดยชาวพม่าจะเข้ามาเพื่อซื้อสินค้าในอำเภอแม่สาย ติดตัวกันไปเพื่อบริโภค หรือสั่งซื้อสินค้าจำพวกพืชผัก และสัตว์มีชีวิต เช่น ไก่บ้าน จากเกษตรกรในหมู่บ้านฝั่งตรงข้าม สินค้าที่นำมาขายฝั่งไทย ได้แก่ ของป่า เช่นหวาย

เนื่องจากบริเวณนี้มีแม่น้ำเป็นเส้นกั้นเขตแดน การขนส่งใช้เรือท้องแบนเป็นหลัก การเดินทางบกทั้งสองฝั่งใช้รถจักรยานยนต์รับจ้างในการขนส่งสินค้า หากสินค้านั้นมีปริมาณมากจะใช้รถเข็นพ่วงด้วย

สายสัมพันธ์และความขัดแย้ง

ประชาชนทั้งสองฝั่งชายแดนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เนื่องจากเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน ก่อนที่จะมีการแบ่งเขตแดนที่ชัดเจนก็ตั้งรกรากทั้งสองฝั่งแม่น้ำ ในปัจจุบันประชาชนจำนวนหนึ่งยังถือสองสัญชาติอยู่ ก่อน พ.ศ. 2534 ยังสามารถข้ามไปมาได้โดยเสรี แต่เมื่อปัญหาชายแดนติดตลุมเร้นมากขึ้น และมีการลักขโมยจักรยานยนต์ข้ามไปขายในฝั่งพม่า จึงทำ

ให้มีการเข้มงวดดังเช่นทุกวันนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการผ่อนผันให้ประชาชนฝั่งพม่าเข้ามาในฝั่งไทยในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ กิจกรรมทางศาสนา อาทิ วันเกิดครูบาบุญชุ่ม งานศพ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์คนในท้องถิ่น เช่น การแข่งกีฬา และอนุญาตให้เด็กนักเรียนทางฝั่งพม่าเข้ามาเรียนหนังสือในฝั่งไทย โดยได้รับการจัดการศึกษาเท่าเทียมกันกับนักเรียนไทย

ในอดีตประมาณ 10 ปีที่แล้ว เคยมีปัญหาเรื่องเขตแดนพื้นที่ทับซ้อนที่ยอดเขาโกเต็งนาหย่ง เนื่องจากการแบ่งเขตแดนบริเวณดังกล่าวใช้สันปันน้ำซึ่งไม่มีความชัดเจน ทำให้ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ในพื้นที่ทับซ้อน จนเกิดการปะทะกันจนถึงขั้นปิดด่านพรมแดน หลังจากนั้นได้มีการเจรจาจนได้ข้อยุติ และไม่มีการปะทะและปิดด่านพรมแดนอีก แต่เมื่อไม่นานมานี้ มีความขัดแย้งเนื่องจากปัญหาน้ำท่วมซึ่งเอ่อล้นจากแม่น้ำสายเข้าท่วมเขตเศรษฐกิจและเขตพาณิชยกรรมของเมืองท่าขี้เหล็ก โดยพมามีความคิดว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากฝ่ายทตน้ำในแม่น้ำสายของไทย ซึ่งมีอยู่ 4 แห่ง ได้แก่ แห่งที่ 1 บริเวณบ้านหัวฝาย ตำบลเวียงพางคำ แห่งที่ 2 บริเวณในโครงการชลประทาน (RMC 1) ที่หมู่บ้านเหมืองแดงหลวง ตำบลแม่สาย แห่งที่ 3 บ้านสันทราย-เวียงหอม (RMC2) เทศบาลแม่สายมิตรภาพ แห่งที่ 4 บ้านป่าซางงาม (RMC3) ตำบลเกาะช้าง ซึ่งระยะทางทั้งหมด 4 กิโลเมตร ในการประชุม TBC ทางพม่าได้ขอให้ไทยรื้อฝายเหล่านี้ออก เพื่อให้การระบายน้ำท่วมขังฝั่งพม่าเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว แต่ฝ่ายไทยไม่เห็นด้วยกับการรื้อฝาย เพราะ

1. ปัญหาน้ำท่วม เกิดจากพม่าไม่มีการรักษาป่า มีการทำไร่เลื่อนลอย อีกทั้งถางป่า เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว คือ ยางพารา ที่ไม่สามารถดูดซับน้ำได้ดี เมื่อฝนตกมาเป็นจำนวนมาก ทำให้น้ำไหลบ่าลงสู่แม่น้ำสายอย่างรวดเร็ว

2. มีการก่อสร้างรูกล้ำแม่น้ำสายของประชาชนทั้งสองฝั่ง จนชิดกับตอม่อสะพาน จากแม่น้ำสายที่เคยกว้างประมาณ 100 เมตร แคบลงจนไม่สามารถระบายน้ำทันเมื่อน้ำมีปริมาณมาก

3. ฝายเหล่านี้นสามารถทตน้ำเข้าสู่ไร่นาของเกษตรกรในอำเภอแม่สาย 7-8 หมื่นไร่ การรื้อฝายเหล่านี้จะทำให้เกษตรกรไทยได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อฝ่ายไทยไม่สามารถปฏิบัติตามข้อเรียกร้อง พม่าจึงได้นำรถแม็คโครมารื้อฝายเหล่านี้สร้างความไม่พอใจให้เกษตรกรฝั่งไทย จึงทำให้เกษตรกรรวมตัวกันประมาณ 4 ร้อยคนปิดด่านพรมแดนสะพานข้ามแม่น้ำสายเป็นเวลา 2 ชั่วโมง หลังจากนั้นได้มีการเจรจาจนได้ข้อยุติ คือ ฝั่งพม่ายินยอมให้ไทยสามารถสร้างฝายทตน้ำได้ตามเดิม